

Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
JULIANE KOKOTT
przedstawiona w dniu 28 lutego 2019 r.¹

Sprawa C-624/17

**Openbaar Ministerie
przeciwko
Tronex BV**

(wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Gerechtshof Den Haag [sąd apelacyjny w Hadze, Niderlandy])

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym – Środowisko naturalne – Dyrektywa 2008/98 – Odpady – Pojęcie – Zwrócony przez konsumentów sprzęt elektroniczny – Resztki towarów – Dyrektywa 2012/19 – Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny – Przemieszczanie używanego sprzętu elektrycznego i elektronicznego – Prawo karne – Wymóg precyzyjności

I. Wprowadzenie

1. Niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym ponownie stawia przed Trybunałem Sprawiedliwości pytania dotyczące interpretacji pojęcia odpadów na gruncie dyrektywy w sprawie odpadów². Tym razem należy wyjaśnić, czy zwrócony przez konsumentów sprzęt elektryczny, z którego część nie nadaje się do dalszego użytku ze względu na wady, a także resztki towarów należy traktować jak odpady, które mogą być wywożone wyłącznie zgodnie z rozporządzeniem w sprawie przemieszczania odpadów³.

2. Wprawdzie bezsporne jest że pojęcia odpadów nie można interpretować wąsko i że zawsze należy uwzględnić wszystkie okoliczności danego przypadku. Niniejsza sprawa nie jest jednak ograniczona do kwestii takiej oceny indywidualnego przypadku, ale rodzi również pytanie o znaczenie wytycznych prawodawcy unijnego wynikających z dyrektywy w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego⁴, która nie miała jeszcze zastosowania w rozpatrywanym czasie. Konieczne jest również omówienie sposobu, w jaki pojęcie odpadów należy stosować w prawie karnym.

¹ Język oryginału: niemiecki.

² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy (Dz.U. 2008, L 312, s. 3).

³ Rozporządzenie (WE) nr 1013/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie przemieszczania odpadów (Dz.U. 2006, L 190, s. 1), zmienione rozporządzeniem Komisji (UE) nr 255/2013 z dnia 20 marca 2013 r. (Dz.U. 2013, L 79, s. 19).

⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/19/UE z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (Dz.U. 2012, L 197, s. 38).

II. Ramy prawne

A. Karta praw podstawowych Unii Europejskiej

3. Artykuł 49 ust. 1 karty ustanawia zasadę legalności kar:

„Nikt nie może zostać skazany za popełnienie czynu polegającego na działaniu lub zaniechaniu, który według prawa krajowego lub prawa międzynarodowego nie stanowił czynu zabronionego pod groźbą kary w czasie jego popełnienia. [...]”.

B. Rozporządzenie w sprawie przemieszczania odpadów

4. Na podstawie art. 2 pkt 1 rozporządzenia w sprawie przemieszczania odpadów „odpady” są zdefiniowane zgodnie z art. 1 ust. 1 lit. a) skonsolidowanej dyrektywy w sprawie odpadów z 2006 r.⁵, która została zastąpiona obowiązującą obecnie dyrektywą w sprawie odpadów.

5. Artykuł 2 pkt 35 lit. a) rozporządzenia w sprawie przemieszczania odpadów definiuje „nielegalne przemieszczanie” m.in. jako przemieszczanie odpadów dokonane bez zgłoszenia go wszystkim zainteresowanym właściwym organom, zgodnie z niniejszym rozporządzeniem.

6. Artykuł 50 ust. 1 rozporządzenia w sprawie przemieszczania odpadów dotyczy sankcji za naruszenia:

„Państwa członkowskie ustanawiają przepisy przewidujące sankcje za naruszanie przepisów niniejszego rozporządzenia oraz podejmują wszelkie niezbędne środki, by zapewnić ich stosowanie. Ustanowione sankcje muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające. [...]”.

C. Dyrektywa w sprawie odpadów

7. Na podstawie art. 3 pkt 1 dyrektywy w sprawie odpadów, który zgodnie z jej art. 41 i załącznikiem V odpowiada art. 1 ust. 1 lit. a) skonsolidowanej dyrektywy w sprawie odpadów z 2006 r., „»odpady« oznaczają każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć, lub do których pozbycia został zobowiązany”.

D. Dyrektywa w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego

8. Dyrektywa w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego została przyjęta w dniu 4 lipca 2012 r. i powinna być zostać wdrożona do dnia 14 lutego 2014 r. Zgodnie z tym niderlandzkie przepisy wdrażające dyrektywę, Regeling van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, van 3 februari 2014, nr. IENM/BSK-2014/14758, houdende vaststelling regels met betrekking tot afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (rozporządzenie sekretarza stanu ds. infrastruktury i środowiska z dnia z dnia 3 lutego 2014 r. nr IENM/BSK-2014/14758 określające przepisy dotyczące zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego), weszły w życie w dniu 14 lutego 2014 r.

⁵ Dyrektywa 2006/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie odpadów (Dz.U. 2006, L 114, s. 9).

9. Artykuł 3 ust. 1 lit. e) dyrektywy w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego definiuje ten sprzęt w następujący sposób:

„sprzęt elektryczny lub elektroniczny, który jest odpadem w rozumieniu art. 3 pkt 1 [dyrektywy w sprawie odpadów] [...]”.

10. Artykuł 23 dyrektywy w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego reguluje kontrolę i nadzór. Ustęp 2 dotyczy przemieszczania sprzętu:

„Państwa członkowskie zapewniają przemieszczanie używanego [sprzętu elektrycznego i elektronicznego], co do którego zachodzi podejrzenie, że jest [zużyтым sprzętem elektrycznym i elektronicznym], zgodnie z zawartymi w załączniku VI minimalnymi wymogami, i odpowiednio nadzorują takie przemieszczanie”.

11. Załącznik VI dyrektywy w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego zawiera minimalne wymogi dotyczące przemieszczania. Punkt 1 reguluje obowiązki w zakresie dokumentowania:

„W celu rozróżnienia między [sprzętem elektrycznym i elektronicznym] a [zużyтым sprzętem elektrycznym i elektronicznym] w przypadku gdy posiadacz danego przedmiotu deklaruje zamiar lub fakt przemieszczania używanego [sprzętu elektrycznego i elektronicznego], a nie [zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego], państwa członkowskie wymagają od posiadacza udostępnienia tego, co następuje, dla potwierdzenia tej deklaracji:

- a) kopii faktury i umowy dotyczącej sprzedaży lub przeniesienia prawa własności do [sprzętu elektrycznego i elektronicznego], która stwierdza, że sprzęt ten jest przeznaczony do bezpośredniego ponownego użycia i że jest w pełni funkcjonalny;
- b) dowodów oceny lub badań w postaci kopii dokumentacji (certyfikat badań, dowód sprawności funkcjonalnej) dla każdego urządzenia znajdującego się w przesyłce oraz protokołu zawierającego wszystkie informacje o dokumentacji zgodnie z pkt 3;
- c) deklaracji złożonej przez posiadacza organizującego transport [sprzętu elektrycznego i elektronicznego], że żaden materiał ani żaden sprzęt znajdujący się w przesyłce nie jest odpadem w rozumieniu definicji zawartej w art. 3 pkt 1 [dyrektywy w sprawie odpadów]; oraz
- d) odpowiedniego zabezpieczenia przed uszkodzeniem podczas transportu, załadunku i rozładunku, w szczególności poprzez wystarczające opakowanie i właściwe rozmieszczenie ładunku”.

12. Załącznik VI pkt 5 dyrektywy w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego określa skutki naruszenia powyższych wymogów:

„W przypadku braku dowodów, że dany przedmiot jest używanym [sprzętem elektrycznym i elektronicznym], a nie [zużyтым sprzętem elektrycznym i elektronicznym], wynikających z odpowiedniej dokumentacji wymaganej w pkt 1, 2, 3 i 4, oraz w przypadku braku odpowiedniego zabezpieczenia przed uszkodzeniem podczas transportu, załadunku i wyładunku, w szczególności poprzez wystarczające opakowanie oraz właściwe rozmieszczenie ładunku, co

należy do obowiązków posiadacza organizującego transport, organy państwa członkowskiego uznają dany produkt za [zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny] oraz zakładają, że ładunek zawiera nielegalną przesyłkę. [...]”.

E. Niderlandzkie prawo karne

13. Z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynika, że zgodnie z art. 10.60 ust. 2 Wet van 13 juni 1979, houdende regelen met betrekking tot een aantal algemene onderwerpen op het gebied van de milieuhygiëne (Wet Milieubeheer) [ustawy z dnia 13 czerwca 1979 r. o zasadach odnoszących się do niektórych zagadnień ogólnych w dziedzinie ochrony środowiska (ustawy o ochronie środowiska naturalnego)] zakazuje się dokonywania czynności w rozumieniu art. 2 pkt 35 rozporządzenia w sprawie przemieszczania odpadów. Naruszenie zakazu oznacza zgodnie z art. 1a pkt 1 Wet van 22 juni 1950, houdende vaststelling van regelen voor de opsporing, de vervolging en de berechting van economische delicten (ustawy z dnia 22 czerwca 1950 r. określającej zasady wykrywania, ścigania i oskarżania w przypadku przestępstw gospodarczych) popełnienie przestępstwa gospodarczego podlegającego karze zgodnie z art. 6 tej ustawy.

III. Stan faktyczny i wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

14. Tronex BV prowadzi sprzedaż hurtową resztek towarów. W dniu 10 lutego 2014 r. stwierdzono, że miał on zamiar przemieszczenia lub zlecenia przemieszczenia w kontenerze partii urządzeń elektrycznych do osoby trzeciej w Tanzanii, której sprzedał tę partię urządzeń za łączną kwotę 2396,01 EUR. Tronex odkupił te towary od sprzedawców detalicznych, hurtowników lub importerów. Partia towarów składała się z czajników elektrycznych, żelazek na parę, wentylatorów i maszynek do golenia. W większości przypadków towary znajdowały się w oryginalnych opakowaniach, ale były też w tej partii urządzenia bez opakowania. Partia towarów składała się z jednej strony z urządzeń zwróconych przez konsumentów w ramach rękojmi za wady, a z drugiej strony z towarów, które np. na skutek zmiany asortymentu nie były lub nie mogły już być oferowane w (zwykłej) sprzedaży. Na kilku kartonach, w które zapakowano urządzenia, znajdowała się notatka wskazująca na wady. Szkło niektórych czajników ze szkła było uszkodzone. Przemieszczanie miało się odbyć bez zgłoszenia czy zgody w rozumieniu rozporządzenia w sprawie przemieszczania odpadów.

15. Rechtbank Rotterdam (sąd rejonowy w Rotterdamie, Niderlandy) skazał zatem Tronex w pierwszej instancji na karę grzywny w wysokości 5000 EUR w zawieszeniu na dwa lata ze względu na fakt, że spółka ta zamierzała przemieszczać odpady z Niderlandów do Tanzanii bez wymaganego przez rozporządzenie zgłoszenia wszystkim zainteresowanym właściwym organom i/lub bez zgody tych organów.

16. Tronex odwołał się od tego wyroku. Zaprzecza, że sprzęt stanowił odpady.

17. W związku z powyższym Gerechtshof Den Haag (sąd apelacyjny w Hadze, Niderlandy) przedłożył Trybunałowi następujące pytania:

Pytanie pierwsze

- 1.1 Czy sprzedawcę detalicznego, który w oparciu o umowę wiążącą go z dostawcą zwraca temu dostawcy (importerowi, hurtownikowi, dystrybutorowi, producentowi lub innemu podmiotowi, od którego on ten przedmiot uzyskał) przedmiot zwrócony mu przez konsumenta względnie przedmiot, który w ramach oferowanego przez tego sprzedawcę asortymentu stał się zbędny, należy uznać za posiadacza pozbywającego się tego przedmiotu w rozumieniu art. 3 pkt 1 [dyrektywy 2008/98]?
- 1.2 Czy dla treści odpowiedzi na pytanie pierwsze [lit. a)] ma znaczenie, że chodzi o przedmiot dotknięty łatwym do usunięcia brakiem względnie łatwą do usunięcia wadą?
- 1.3 Czy dla treści odpowiedzi na pytanie pierwsze [lit. b)] ma znaczenie, że chodzi o przedmiot dotknięty tak znacznym lub istotnym brakiem lub wadą, że z tego powodu przedmiot ten nie nadaje się już do wykorzystania zgodnie z jego pierwotnym przeznaczeniem?

Pytanie drugie

- 2.1 Czy sprzedawcę detalicznego lub dostawcę, którzy przedmiot zwrócony im przez konsumenta względnie przedmiot, który w ramach oferowanego przez nich asortymentu stał się zbędny, odsprzedają odsprzedającemu (resztki partii towarów) należy uznać za posiadacza pozbywającego się tego przedmiotu w rozumieniu art. 3 pkt 1 [dyrektywy 2008/98]?
- 2.2 Czy dla treści odpowiedzi na pytanie drugie [lit. a)] ma znaczenie wysokość ceny kupna ustalonej do zapłaty przez odsprzedającego sprzedawcy detalicznemu względnie dostawcy?
- 2.3 Czy dla treści odpowiedzi na pytanie drugie [lit. a)] ma znaczenie, że chodzi o przedmiot dotknięty łatwym do usunięcia brakiem względnie łatwą do usunięcia wadą?
- 2.4 Czy dla treści odpowiedzi na pytanie drugie [lit. a)] ma znaczenie, że chodzi o przedmiot dotknięty tak znacznym lub istotnym brakiem lub wadą, że z tego powodu przedmiot ten nie nadaje się już do wykorzystania zgodnie z jego pierwotnym przeznaczeniem?

Pytanie trzecie

- 3.1 Czy odsprzedającego, który odsprzedaje (będącej podmiotem zagranicznym) osobie trzeciej znaczną część towarów odkupionych od sprzedawców detalicznych i dostawców, po tym jak towary te zostały zwrócone im przez konsumentów względnie stały się dla nich zbędne, należy uznać za posiadacza pozbywającego się tej partii towarów w rozumieniu art. 3 pkt 1 [dyrektywy 2008/98]?
- 3.2 Czy dla treści odpowiedzi na pytanie trzecie [lit. a)] ma znaczenie wysokość ceny kupna ustalonej do zapłaty przez osobę trzecią odsprzedającemu?
- 3.3 Czy dla treści odpowiedzi na pytanie trzecie [lit. a)] ma znaczenie, że chodzi o partię towarów, w ramach której niektóre towary są dotknięte łatwym do usunięcia brakiem, względnie łatwą do usunięcia wadą?
- 3.4 Czy dla treści odpowiedzi na pytanie trzecie [lit. a)] ma znaczenie, że chodzi o partię towarów, w ramach której niektóre towary są dotknięte tak znacznym lub istotnym brakiem lub wadą, że z tego powodu odnośne przedmioty nie nadają się już do wykorzystania zgodnie z ich pierwotnym przeznaczeniem?

3.5 Czy dla treści odpowiedzi na pytanie trzecie [lit c)] lub [d)] ma znaczenie, jaki procent wszystkich towarów odsprzedanych osobie trzeciej stanowią towary wadliwe? Jeżeli okoliczność ta ma znaczenie – jaki procent stanowi wartość progową?”

18. Tronex BV, Openbaar Ministerie, Ressortsparket vestiging Den Haag (prokuratura haska, Niderlandy), Królestwo Niderlandów, Republika Austrii, Królestwo Norwegii i Komisja Europejska przedstawiły swoje stanowiska na piśmie. W rozprawie w dniu 12 grudnia 2018 r. uczestniczyły Tronex, Niderlandy oraz Komisja.

IV. Ocena prawna

19. Sąd krajowy zwraca się z pytaniem, czy sporne urządzenia elektryczne należy uznać za odpady, gdy zostały zwrócone przez konsumenta sprzedawcy (pytanie pierwsze), gdy są sprzedawane spółce Tronex (pytanie drugie), czy też w momencie, gdy zostały wykryte podczas kontroli (pytanie trzecie). W rzeczywistości jednak należy jedynie rozstrzygnąć, czy sprzęt ten ma być uznany za odpady w tym ostatnim momencie. W postępowaniu głównym należy bowiem rozstrzygnąć, czy Tronex można ukarać za przygotowanie nielegalnego przemieszczania odpadów. Właściwe byłoby jednak połączenie wszystkich trzech pytań w celu uzyskania odpowiedzi.

20. W tym celu przeanalizuję najpierw pojęcie odpadów w dyrektywie w sprawie odpadów, a następnie w dyrektywie w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, która potwierdza wynik interpretacji dyrektywy w sprawie odpadów, a na koniec omówię trudności wynikające ze stosowania pojęcia odpadów w prawie karnym w odniesieniu do wymogu precyzyjności przepisów prawa karnego.

A. Pojęcie odpadów w dyrektywie w sprawie odpadów

21. W odniesieniu do pojęcia „odpady” art. 2 pkt 1 rozporządzenia w sprawie przemieszczania odpadów wskazuje na odpowiednią definicję w art. 1 ust. 1 lit. a) skonsolidowanej dyrektywy ramowej w sprawie odpadów z 2006 r., którą tymczasem zastąpiła nowa dyrektywa ramowa w sprawie odpadów. Zgodnie z art. 41 w związku z załącznikiem V do nowej dyrektywy ramowej w sprawie odpadów odesłanie w art. 2 pkt 1 rozporządzenia w sprawie przemieszczania odpadów uznaje się obecnie za odesłanie do art. 3 pkt 1 nowej dyrektywy ramowej w sprawie odpadów.

22. Zgodnie z tym wyrażenie odpady oznacza każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć, lub do których pozbycia został zobowiązany.

23. Należy zatem wyjaśnić, czy kupującego, który odsprzedaje (będącej podmiotem zagranicznym) osobie trzeciej znaczną część towarów odkupionych od sprzedawców detalicznych i dostawców, po tym jak towary te zostały zwrócone im przez konsumentów, względnie stały się dla nich zbędne, należy uznać za posiadacza pozbywającego się tej partii towarów w rozumieniu art. 3 pkt 1 dyrektywy w sprawie odpadów.

24. Ponieważ dyrektywa w sprawie odpadów nie ustanawia kryterium umożliwiającego ustalenie, kiedy mamy do czynienia z pozbywaniem się odpadów, państwa członkowskie, wobec braku przepisów wspólnotowych, mają co do zasady swobodę wyboru formy dowodzenia elementów takiego stanu faktycznego. Te zasady dowodowe nie mogą jednak wpływać na skuteczność prawa

Unii, a w szczególności na skuteczność dyrektywy w sprawie odpadów⁶.

25. Dlatego też sądy krajowe, stosując określone zasady dowodowe w związku z badaniem, czy pewne przedmioty lub substancje są odpadami, muszą brać pod uwagę kryteria wypracowane w tym względzie przez Trybunał Sprawiedliwości.

26. W odniesieniu do wyrażenia „pozbywać się” z orzecznictwa wynika, że należy je interpretować z uwzględnieniem celu dyrektywy w sprawie odpadów, którym zgodnie z motywem szóstym tej dyrektywy jest zmniejszenie negatywnych skutków wytwarzania odpadów i gospodarowania nimi dla zdrowia ludzkiego i środowiska, a także w świetle art. 191 ust. 2 TFUE, który stanowi, że polityka Unii w dziedzinie środowiska stawia sobie za cel wysoki poziom ochrony i opiera się w szczególności na zasadzie ostrożności i zasadach działania zapobiegawczego. Z powyższego wynika, że wyrażenia „pozbywać się”, a zatem pojęcia „odpadów” w rozumieniu art. 3 pkt 1 lit. a) dyrektywy w sprawie odpadów, nie można interpretować w sposób zawężający⁷.

27. W tym względzie przede wszystkim należy zwrócić szczególną uwagę na okoliczność, czy rozpatrywany przedmiot lub substancja nie są jej posiadaczowi przydatne lub nie są mu już przydatne, skutkiem czego przedmiot ten lub ta substancja stanowią ciężar, którego posiadacz zamierza się pozbyć⁸. Gdy taka sytuacja rzeczywiście ma miejsce, istnieje ryzyko, że posiadacz pozbędzie się danego przedmiotu lub substancji, które do niego należą, w sposób mogący szkodzić środowisku naturalnemu, w szczególności porzucając, wysypując lub unieszkodliwiając je w niekontrolowany sposób⁹.

28. W omawianym przypadku nic na to nie wskazuje, ponieważ Tronex sprzedał sprzęt elektryczny i w związku z tym spodziewał się uzyskać korzyści finansowe z jego dostawy.

29. Jednakże Trybunał orzekł już również, że substancje, których ich posiadacz się pozbywa, stanowią odpady w rozumieniu dyrektywy w sprawie odpadów, nawet jeśli mogą zostać ponownie wykorzystane gospodarczo¹⁰, w szczególności jeśli są zbierane w celach handlowych do recyklingu, odzysku lub ponownego wykorzystania¹¹.

30. Zamiarem Tronexu nie jest na pewno poddanie sprzętu elektrycznego recyklingowi lub odzyskowi, lecz jego eksport, którego celem wydaje się ponowne jego wykorzystanie.

31. Niemniej należy dokonać rozróżnienia między zebranymi przedmiotami, których poprzedni właściciel się pozbył, a tymi, których się nie pozbył. Z samego faktu zbierania przedmiotów w celu ponownego wykorzystania nie należy koniecznie wnioskować o ich pozbywaniu się. W rzeczywistości wydaje się racjonalne, zarówno pod względem gospodarczym, jak i pod

⁶ Wyroki: z dnia 15 czerwca 2000 r., ARCO Chemie Nederland i in. (C-418/97 i C-419/97, EU:C:2000:318, pkt 41, 70); z dnia 18 grudnia 2007 r., Komisja/Włochy (C-194/05, EU:C:2007:806, pkt 44); z dnia 3 października 2013 r., Brady (C-113/12, EU:C:2013:627, pkt 61).

⁷ Wyroki: z dnia 15 czerwca 2000 r., ARCO Chemie Nederland i in. (C-418/97 i C-419/97, EU:C:2000:318, pkt 38–40); z dnia 24 czerwca 2008 r., Commune de Mesquer (C-188/07, EU:C:2008:359, pkt 38, 39); z dnia 12 grudnia 2013 r., Shell Nederland i Belgian Shell (C-241/12 i C-242/12, EU:C:2013:821, pkt 38).

⁸ Wyroki: z dnia 18 kwietnia 2002 r., Palin Granit i Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus (C-9/00, EU:C:2002:232, pkt 37); z dnia 24 czerwca 2008 r., Commune de Mesquer (C-188/07, EU:C:2008:359, pkt 56).

⁹ Wyrok z dnia 12 grudnia 2013 r., Shell Nederland i Belgian Shell (C-241/12 i C-242/12, EU:C:2013:821, pkt 42).

¹⁰ Wyroki: z dnia 28 marca 1990 r., Vessoso i Zanetti (C-206/88 i C-207/88, EU:C:1990:145, pkt 8); z dnia 18 kwietnia 2002 r., Palin Granit i Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus (C-9/00, EU:C:2002:232, pkt 29); z dnia 12 grudnia 2013 r., Shell Nederland i Belgian Shell (C-241/12 i C-242/12, EU:C:2013:821, pkt 50).

¹¹ Wyrok z dnia 25 czerwca 1997 r., Tombesi i in. (C-304/94, C-330/94, C-342/94 i C-224/95, EU:C:1997:314, pkt 52).

względem oszczędnego obchodzenia się z zasobami, aby sprzęt, który nie może być już sprzedany na pierwotnie określonym rynku, oferować na innych rynkach, gdzie sprzedaż nadal wydaje się możliwa.

32. W związku z tym, w szczególności w odniesieniu do resztek towarów, które nadal znajdują się w nieotwartym oryginalnym opakowaniu, wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym nie zawiera wystarczających wskazówek pozwalających na stwierdzenie, że nastąpiło pozbycie się tych towarów.

33. Z drugiej strony, zwrócony sprzęt, który z powodu poważnych wad nie nadaje się już do użytku ani nie może już być naprawiony bez nadmiernych nakładów, należy bez wątplenia uznać za odpady.

34. Tronex nie może natomiast podnosić przeciwko temu argumentu, że nawet w przypadku nowych towarów pewna ich część z powodu wad nie nadaje się do użytku. W przypadku nowych towarów należy bowiem założyć, że są one zasadniczo w pełni funkcjonalne¹².

35. Takie domniemanie nie jest natomiast uzasadnione w przypadku sprzętu zwróconego przez konsumentów. Zwrot pociąga za sobą raczej ryzyko, że konsument otrzymał wadliwy towar lub że sam uszkodził towar przed zwrotem. W związku z tym wątpliwe jest od początku, czy zwrócone towary mogą być sprzedawane w celu ich użycia zgodnie z przeznaczeniem.

36. Wątpliwości te nie oznaczają jednak, że towar należy uznać za odpady już w chwili, gdy jest on u konsumenta. Zwrot przedmiotu bowiem w zamian za zwrot ceny jego zakupu nie ma takiego samego znaczenia jak pozbywanie się go. Nie należy ani uznawać tego za unieszkodliwianie czy odzyskiwanie, ani też nie należy spodziewać się, że konsument pozbywa się towarów w sposób szkodliwy dla środowiska¹³.

37. Jednakże, gdy tylko zwrócone towary znajdują się z powrotem w posiadaniu sprzedawcy, sytuacja znacznie się zmienia, ponieważ wątpliwości co do możliwości sprzedaży towarów w celu ich użycia zgodnie z przeznaczeniem są decydujące dla ich przyszłego losu.

38. Wprawdzie nie jest uzasadnione poddanie towarów, substancji lub produktów, które posiadacz zamierza wykorzystać lub wprowadzić do obrotu na korzystnych zasadach niezależnie od jakiegokolwiek czynności odzyskiwania, przepisom dyrektywy w sprawie odpadów, które dotyczą zapewnienia, by czynności odzyskiwania i unieszkodliwiania odpadów były wprowadzane w życie bez zagrażania zdrowiu ludzkiemu oraz bez stosowania procesów lub metod, które mogłyby szkodzić środowisku naturalnemu. Niemniej uwzględniając obowiązek dokonania wykładni rozszerzającej pojęcia odpadów, należy ograniczyć tę argumentację do sytuacji, w których ponowne wykorzystanie danego towaru lub substancji jest nie tylko możliwe, ale i pewne, bez konieczności poddania uprzedniemu procesowi odzyskiwania odpadów zgodnie z dyrektywą w sprawie odpadów¹⁴.

¹² Zobacz podobnie wyrok z dnia 12 grudnia 2013 r., Shell Nederland i Belgian Shell (C-241/12 i C-242/12, EU:C:2013:821, pkt 47).

¹³ Wyrok z dnia 12 grudnia 2013 r., Shell Nederland i Belgian Shell (C-241/12 i C-242/12, EU:C:2013:821, pkt 46).

¹⁴ Wyroki: z dnia 18 kwietnia 2002 r., Palin Granit i Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus (C-9/00, EU:C:2002:232, pkt 36); z dnia 24 czerwca 2008 r., Commune de Mesquer (C-188/07, EU:C:2008:359, pkt 44); z dnia 12 grudnia 2013 r., Shell Nederland i Belgian Shell (C-241/12 i C-242/12, EU:C:2013:821, pkt 53).

39. Z uwagi na powyższe wątpliwości w przypadku zwróconego sprzętu brakuje od początku tej pewności. O ile wątpliwości te nie zostaną niezwłocznie usunięte podczas kontroli sprzętu, konieczne jest uznanie go za odpady.

40. Jeżeli kontrola wykaże, że towar może być nadal używany zgodnie z jego przeznaczeniem, wykluczone jest uznanie go za odpady. To samo dotyczy towarów z drobnymi wadami, które jedynie nieznacznie ograniczają użyteczność, tak że towary te mogą być nadal sprzedawane bez naprawy – w stosownym wypadku po obniżonej cenie.

41. Z drugiej strony, o ile stwierdzono wady, które wymagają naprawy, zanim towar może być użyty zgodnie z przeznaczeniem, stanowi on odpady, ponieważ nie ma pewności, że sprzedawca rzeczywiście dokona naprawy. To, czy naprawa wymaga niewielkiego, czy dużego nakładu, nie może być decydujące, ponieważ towar niespełniający swoich funkcji jest ciężarem, a jego użycie zgodne z przeznaczeniem jest wątpliwe.

42. Nałożenie na przedsiębiorcę takiego obowiązku kontroli i, w stosownych przypadkach, naprawy jest właściwe, konieczne i uzasadnione, tj. ogólnie proporcjonalne, ponieważ to on decyduje o dalszym losie zwracanych towarów¹⁵. Z podobnych względów przedsiębiorstwa, które wytwarzają produkty uboczne, takie jak fragmenty kamienia w górnictwie i pozostałości piasku z przetwarzania rudy¹⁶ lub gnojowica z upraw rolnych¹⁷, muszą udowodnić, że nie są to odpady poprodukcyjne.

43. Wreszcie, jeśli chodzi w szczególności o przemieszczanie spornego sprzętu, wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dostarcza dalszych wskazówek, iż Tronex pozbyłby się określonego sprzętu, przynajmniej poprzez jego przemieszczenie. Jak wynika bowiem z tego wniosku, niektóre urządzenia nie były zapakowane. Nie można zatem oczekiwać, że przetrwałyby one transport bez uszkodzeń.

44. Nasuwa się zatem wstępny wniosek, że przemieszczanie dużej partii sprzętu elektrycznego zakupionego od sprzedawców detalicznych lub dostawców i zwróconego przez konsumentów należy uznać za przemieszczanie odpadów w rozumieniu rozporządzenia w sprawie przemieszczania odpadów, o ile nie ustalono sprawnego funkcjonowania zwróconego sprzętu lub sprzęt nie jest odpowiednio zabezpieczony przed uszkodzeniami podczas transportu. Z drugiej strony, urządzeń elektrycznych w nieotwartych oryginalnych opakowaniach, które stały się zbędne, nie można uznawać za odpady, jeśli nie ma ku temu dodatkowych wskazań.

B. W przedmiocie dyrektywy w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego

45. Ta wykładnia pojęcia „pozbywać się” jest ponadto zgodna z dyrektywą w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, która nie miała jednak jeszcze zastosowania do kontroli przeprowadzonej w Troneksie w dniu 10 lutego 2014 r. Niderlandy dokonały bowiem transpozycji dyrektywy w wymaganym terminie dopiero w dniu 14 lutego 2014 r.

¹⁵ Zobacz podobnie wyrok z dnia 3 października 2013 r., Brady (C-113/12, EU:C:2013:627, pkt 64).

¹⁶ Wyrok z dnia 11 września 2003 r., AvestaPolarit Chrome (C-114/01, EU:C:2003:448, pkt 39).

¹⁷ Wyrok z dnia 3 października 2013 r., Brady (C-113/12, EU:C:2013:627, pkt 65).

46. Załącznik VI pkt 1 dyrektywy w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego zawiera wymogi mające umożliwić odróżnienie sprzętu używanego od zużytego w przypadku, gdy posiadacz przedmiotu deklaruje zamiar przemieszczania używanego, a nie zużytego sprzętu elektrycznego lub przemieszcza używany, a nie zużyty sprzęt elektryczny.

47. To rozróżnienie ma znaczenie dla pojęcia odpadów, ponieważ zgodnie z definicją zawartą w art. 3 ust. 1 lit. e) dyrektywy w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego zużyty sprzęt elektryczny należy uważać za odpad w rozumieniu art. 3 pkt 1 dyrektywy w sprawie odpadów. W związku z tym załącznik VI pkt 5 przewiduje, że przemieszczanie sprzętu elektrycznego, który nie spełnia wymogów załącznika, należy uznać za nielegalne przemieszczanie odpadów w rozumieniu rozporządzenia w sprawie przemieszczania odpadów.

48. W tym zakresie załącznik VI do dyrektywy w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego zawiera dwa zasadnicze wymogi, które muszą być spełnione, aby przemieszczanie zużytego sprzętu elektrycznego nie było uznawane za przemieszczanie odpadów. Po pierwsze, należy zagwarantować sprawne funkcjonowanie całego sprzętu, jak wynika w szczególności z pkt 1 lit. b) i pkt 3, a po drugie, sprzęt musi być odpowiednio zabezpieczony przed uszkodzeniami podczas transportu, jak wynika z pkt 1 lit. d) i pkt 5. Tylko w przypadku przemieszczania, które jest specjalnie wykonywane w celu naprawy, pkt 2 dopuszcza odstępstwa od wymogu sprawnego funkcjonowania.

49. W związku z tym wyżej wymienione przepisy dyrektywy w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego kodyfikują powyżej opisaną interpretację pojęcia odpadów w odniesieniu do sprzętu elektrycznego zwróconego lub niewystarczająco zabezpieczonego przed uszkodzeniami podczas transportu.

C. W przedmiocie zastosowania niniejszej interpretacji pojęcia odpadów w kontekście sankcji karnych

50. Należy jednak również uwzględnić, że w tym przypadku z pojęciem odpadów związana jest sankcja karna w prawie niderlandzkim. Wymaga tego przede wszystkim prawo Unii, gdyż art. 50 rozporządzenia w sprawie przemieszczania odpadów przewiduje skuteczne sankcje za naruszenie przepisów tego rozporządzenia. Artykuł 36 ust. 2 dyrektywy w sprawie odpadów zawiera podobny obowiązek w przypadku innych naruszeń prawa dotyczącego odpadów, które również zależą od pojęcia odpadów.

51. Wątpliwe jest jednak, czy pojęcie odpadów jest wystarczająco precyzyjne, aby uzasadnić nałożenie sankcji karnej w przedmiotowej sprawie. Zasada ustawowej określoności czynów zabronionych i kar w ramach jej wymogów dotyczących przewidywalności i precyzji (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) ma duże znaczenie zarówno w porządku prawnym Unii zgodnie z art. 49 ust. 1 zdanie pierwsze karty praw podstawowych, jak i w krajowych porządkach prawnych¹⁸.

52. Wymóg precyzyjności ustawy mającej zastosowanie, który jest nieodłączny od zasady ustawowej określoności czynów zabronionych i kar, oznacza, że ustawa w jasny sposób definiuje przestępstwa i sankcjonujące je kary. Warunek ten jest spełniony, jeśli zainteresowany na

¹⁸ Wyrok z dnia 5 grudnia 2017 r., M.A.S. i M.B. (C-42/17, EU:C:2017:936, pkt 51).

podstawie treści przepisu i w razie potrzeby na podstawie wykładni dokonanej przez sądy jest w stanie określić, jakie działania i zaniechania grożą pociągnięciem go do odpowiedzialności karnej¹⁹.

53. Jeśli chodzi o pojęcie odpadów, prawdą jest, że zainteresowani zdają sobie sprawę, iż kwestię, czy ktoś pozbywa się jakiegoś przedmiotu, należy oceniać w świetle wszystkich okoliczności sprawy oraz że pojęcie „pozbywać się” należy interpretować szeroko. Ponadto istnieje wiele przypadków, które albo były już bezpośrednio przedmiotem orzecznictwa, albo są co najmniej wystarczająco zbliżone do dotychczasowego orzecznictwa tak, aby na tej podstawie można było bez wątpliwości podjąć decyzję.

54. Jak dotąd nie istnieje jeszcze jednak orzecznictwo, które można by zastosować bezpośrednio w okolicznościach niniejszej sprawy. W szczególności Trybunał Sprawiedliwości nie zinterpretował jeszcze pojęcia odpadów w odniesieniu do przemieszczania wadliwego lub niewłaściwie zapakowanego sprzętu.

55. Jednakże dla każdego zorientowanego stosującego prawo podmiotu jest jasne, że sprzęt, który z powodu poważnych wad nie nadaje się już do użytku ani nie może już być naprawiony bez nadmiernych nakładów, należy uznać za odpady. To samo dotyczy towarów wysyłanych bez odpowiedniego zabezpieczenia przed uszkodzeniami podczas transportu.

56. Z drugiej strony kwestia, czy zwrócone towary należy uważać za odpady tylko dlatego, że ich sprawne funkcjonowanie nie zostało sprawdzone, lub dlatego, że nie przeprowadzono jeszcze napraw mających na celu przywrócenie ich do stanu funkcjonowania, pozostawała dotychczas niejasna – przynajmniej tak długo, jak długo dyrektywa w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego nie została w pełni transponowana.

57. Nie jest konieczne – ani możliwe – ustalenie na podstawie dostępnych informacji, czy dokumenty takie jak wspomniane przez Komisję i Tronex „Correspondents’ Guidelines” (wytyczne korespondentów)²⁰ mogą prowadzić do innych wniosków. Trybunał nie posiada bowiem informacji, czy takie dokumenty istniały już w rozstrzygającym dla sprawy momencie, w dniu 10 lutego 2014 r., względnie czy spółka taka jak Tronex powinna je znać.

58. W związku z tym proponuję Trybunałowi, aby w celu ustalenia odpowiedzialności karnej ograniczyć w czasie skutki proponowanej przeze mnie interpretacji pojęcia „odpady” w odniesieniu do zwróconych towarów, których sprawne funkcjonowanie nie zostało sprawdzone lub które, w celu przywrócenia do stanu funkcjonowania, wymagają napraw, lecz naprawy te nie zostały jeszcze wykonane. W tym względzie obecna wykładnia pojęcia „odpady” powinna mieć zastosowanie wyłącznie do sankcji karnych za naruszenia, które mają miejsce po pełnej transpozycji załącznika VI do dyrektywy w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego lub najpóźniej po wydaniu przez Trybunał wyroku w niniejszej sprawie.

¹⁹ Wyroki: z dnia 3 maja 2007 r., *Advocaten voor de Wereld* (C-303/05, EU:C:2007:261, pkt 50); z dnia 28 marca 2017 r., *Rosneft* (C-72/15, EU:C:2017:236, pkt 162); z dnia 5 grudnia 2017 r., *M.A.S. i M.B.* (C-42/17, EU:C:2017:936, pkt 56); a także wyroki ETPC: z dnia 15 listopada 1996 r. w sprawie *Cantoni* przeciwko Francji (17862/91, CE:ECHR:1996:1115JUD001786291, § 29); z dnia 22 czerwca 2000 r. w sprawie *Coëme i in.* przeciwko Belgii (32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 i 33210/96, CE:ECHR:2000:0622JUD003249296, § 145); z dnia 7 lutego 2002 r. w sprawie *E.K.* przeciwko Turcji (28496/95, CE:ECHR:2002:0207JUD002849695, § 51); z dnia 20 września 2011 r. w sprawie *OA O Neftyanaya Kompaniya Yukos* przeciwko Rosji (14902/04, CE:ECHR:2011:0920JUD001490204, § 567).

²⁰ <http://ec.europa.eu/environment/waste/shipments/guidance.htm>, dostęp w dniu 31 stycznia 2019 r.

V. Wnioski

59. Proponuję zatem, aby Trybunał orzekł, co następuje:

Przemieszczanie dużej partii sprzętu elektrycznego zakupionego od sprzedawców detalicznych lub dostawców i zwróconego przez konsumentów należy uznać za przemieszczanie odpadów w rozumieniu rozporządzenia (WE) nr 1013/2006 w sprawie przemieszczania odpadów, zmienionego rozporządzeniem (UE) nr 255/2013, jeżeli sprawne funkcjonowanie całego sprzętu nie zostało wcześniej stwierdzone i nie cały sprzęt jest odpowiednio zabezpieczony przed uszkodzeniami podczas transportu. Z drugiej strony, urządzeń elektrycznych w nieotwartych oryginalnych opakowaniach, które stały się zbędne, nie można uznawać za odpady, jeśli nie ma ku temu dodatkowych wskazań.

W odniesieniu do zwróconych towarów, których sprawne funkcjonowanie nie zostało sprawdzone lub które, w celu przywrócenia do stanu funkcjonowania, wymagają napraw, ale naprawy te nie zostały jeszcze wykonane, niniejsza interpretacja pojęcia odpadów ma zastosowanie wyłącznie do sankcji karnych za naruszenia, które mają miejsce po pełnej transpozycji załącznika VI do dyrektywy 2012/19/UE w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego lub najpóźniej po wydaniu przez Trybunał wyroku w niniejszej sprawie.